

(Јутарњи, 29.06.2009)

Кад се ауторитарни режим приближи својој коначној кризи, његово растакање у правилу иде у два корака. Пре самог колапса догоди се мистериозни пробој: изненада људи знају да је игра завршена и више се не боје. Не само да режим губи свој легитимитет, већ се његово коришћење моћи доживљава као импотентна панична реакција. Као у цртаном филму: мачка дође на руб понора, али настави да хода игноришући чињеницу да испод ногу нема тла; падати почиње тек кад погледа доле и угледа бездан. Кад пак изгуби ауторитет, режим је као та мачка: да би пао, треба га само подсетити да погледа...

У “Шаху шахова”, класичној анализи Хомеинијеве револуције, Ришард Капучињски је прецизно лоцирао тренутак пробоја: на раскршћу у Техерану један протестант је одбио да се помери кад је на њега повикао полицајац и посрамљени полицајац се повукао; за пар сати цели Техеран је знао за овај инцидент и иако су уличне битке трајале месецима, сви су знали да је игра завршена. Догађа ли се нешто слично сада?

Секуларна реакција

Постоји много верзија догађаја у Техерану. Неки у протестима виде кулминацију прозападњачког “реформског покрета” у складу с “наранџастом” револуцијом у Украјини, секуларну реакцију на Хомеинијеву револуцију. Подржавају протесте као први корак према новом либерално-демократском Ирану ослобођеном муслиманског фундаментализма.

С друге су стране скептици који мисле да је Ахмадинеџад стварно победио: он је глас већине, док подршка Мусавију долази од средње класе и “златне младежи”. Укратко: оставимо се илузија и суочимо се с чињеницом да Иран у Ахмадинеџаду има председника каквог заслужује. Затим, има оних који се одричу Мусавија јер је дио клерикалног естаблишмента чије су разлике од Ахмадинеџада углавном козметичке:

жели да настави нуклеарних програм, противи се признавању Израела, уживао је подршку Хомеинија као премијер за време рата против Ирака.

Револуција је била много више

Треба увидети разлику између Карубија и Мусавија. Каруби је стваран реформиста који предлаже иранску верзију политике идентитета, нудећи противуслуге. Мусави је друкчији: његово име значи стварно оживљавање народног сна који је крепио Хомеинијеву револуцију. Ако је, пак, тај сан био утопија, у њему треба препознати стварну утопију саме револуције. То значи да се Хомеинијева револуција из 1979. не може свести само на преузимање власти од стране радикалних исламиста - била је много више. Треба се сетити невроватног врења прве године након револуције, експлозије политичке и социјалне креативности која је одузимала дах, организационих експеримената и дебата међу студентима и обичним људима. Чињеница да је ту експлозију требало угушити демонстрира да је Хомеинијева револуција била аутентични политички догађај, тренутно отварање које је дало маха снагама социјалне промене за које се до тада није чуло, тренутак у којем се “све чинило могућим”. Следило је затварање како је исламски естаблишмент преузимао политичку контролу. Фројдовски речено, садашњи протестни покрет је “повратак затомљеног” Хомеинијеве револуције.

Свеобухватна солидарност

Све ове супротстављене верзије ишчитавају иранске протесте по обрасцу исламски радикали против прозападних либералних реформиста те због тога не могу исправно лоцирати Мусавија: је ли он реформиста кога подржава запад и који жели више људских слобода и тржишну економију или је члан клерикалног естаблишмента чија могућа побједа не би ни на који озбиљнији начин утицала на природу режима? Тако осцилације потврђују да нитко није схватио истинску природу протеста.

Зелена боја коју су прихватили Мусавијеви присташе, узвици “Аллах акбар” који одјекују у вечерњој тами, јасно индицирају да они виде своје активности као понављање Хомеинијеве револуције из 1979. године, као повратак њеним коренима, поништавање каснијег кварења револуције. Повратак коренима није само прагматичан; он се још више односи на начин деловања маса: емпатично јединство народа, свеобухватна солидарност, као пријетећи марш хиљада у потпуној тишини. На делу је стварни народни устанак преварених партизана Хомеинијеве револуције.

Неколико је кључних консеквенци које се морају извући из овог увида. Прво, Ахмадинеџад није херој исламске сиротиње, него стварно искварени исламофашистички популиста, врста иранског Берлусконија, чија мешавина кловновског наступа и безобзирне политике силе изазива тескобу међу већином ајатолаха.

Јадни левичари с Ахмадинеџадом

Најјаднији су левичари који подупиру Ахмадинеџада: они стварно мисле да се ради о иранској независности. Ахмадинеџад је победио јер заступа независност земље, открио је корупцију елите и искористио новац од нафте како би побољшао приходе сиромашне већине - то је, како нам се говори, прави Ахмадинеџад иза слике фанатика који негира холокауст какву нам нуде западни медији.

Према њима, сада је у Ирану на делу понављање 1953. и рушење Мосадега, удар против легитимног председника који финансира Запад. Но, ту се игноришу чињенице: велик одазив на изборе, 85 %, може бити објашњен једино као протестно гласање.

Стварни потенцијал у Ирану

Његова демагошка подела мрвица сиротињи не сме заварати: иза њега нису само органи полицијске репресије и врло западњачки апарат ПР-а него и снажна нова класа богатих, резултат корупције режима (Иранска револуционарна гарда није милиција радне класе, него мегакорпорација, најјачи центар богатства у земљи.)

И на крају, ово значи да постоји стварни ослобађајући потенцијал у исламу - за проналажење “доброг” ислама не треба се враћати у 10. стољеће, он је овде, пред нашим очима.

Будућност је неизвесна - највероватније ће они на власти обуздати народну експлозију и мачка неће пасти у бездан. Но, то више неће бити исти режим, него само још једна

Пише: Славој Жижек
уторак, 30 јун 2009 22:56

корумпирана ауторитарна власт међу осталима. Како год завршило, изузетно је важно имати на уму да смо сведоци великог еманципацијског догађаја који се не уклапа у оквир борбе између прозападних либерала и противзападних фундаменталиста. Изгубимо ли због нашег циничног прагматизма могућност препознавања ове еманципацијске димензије, тада ми на Западу стварно улазимо у постдемократску еру, спремни за наше Ахмадинеџаде. Талијани већ знају његово име: Берлускони. Други чекају у реду.

(Превео Ж. Тркањец)

<http://www.jutarnji.hr/svijet/clanak/art-2009,6,29,,167827.jl>